

Perussuomalaisen valtuustoryhmän valtuustoaloite kotihoidontuen kuntalisästä

Kaupunginvaltuusto 31.01.2022 § 10

Perussuomalaisten valtuustoryhmä teki seuraavan valtuustoaloitteen:

”Perussuomalaisen valtuustoryhmän valtuustoaloite

Jos alle 3-vuotiaalla lapsella ei ole kunnallista varhaiskasvatuspaikkaa, perheellä on oikeus kotihoidon tukeen.

Alle kolmivuotiaiden lasten kotihoidon tukeen kuuluu Kelan maksamat kotihoidon tuki ja hoitolisä. Lisäksi perheen kotikunta saattaa maksaa kuntalisää. Kuntalisän määrä ja myöntämisedellytykset ovat kuntakohtaisia.

Salossa on aikoinaan jouduttu luopumaan käytössä olleesta Salo-lisästä. Perussuomalainen valtuustoryhmä esittää, että Salossa otetaan uudelleen käyttöön kotihoidontuen kuntalisä, koska se edistää lapsen etua sekä Salon kaupungin houkuttelevuutta asuinpaikkana.

Päätöksen tekemiseksi laaditaan selvitys soveltuvin osin eri kunnissa käytössä olevista toimintatavoista ja samalla vertaillaan eri kunnissa maksettavan kuntalisän määrää ja myöntämisedellytyksiä.

Kartoituksen kautta luodaan malli Salo-lisälle. Kuntalisään liittyvät päätökset valmistellaan ja tuodaan päätettäväksi talousarviovalmistelun yhteydessä.

Osmo Friberg, PS
Mikko Lundén, PS
Antti Olkinuora, PS
Janne Järvinen, PS
Mika Sarhola, PS
Heikki Tamminen, PS
Petteri Rissanen, PS
Jerina Wallius, PS
Tapio Äyräväinen, PS
Sanna Leivonen, PS
Heimo Koskinen, PS”

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Tiedoksianto Sivistyspalvelut; varhaiskasvatus

Opetuslautakunta 04.10.2022 § 77

Valmistelija varhaiskasvatusjohtaja, Anna Karlsson, anna.karlsson@salo.fi,
02 7787850

Perussuomalaisten valtuustoryhmä on tehnyt valtuustoaloitteen 31.01.2022 kotihoidontuen kuntalisästä ja asia tuodaan päätettäväksi talousarviovalmistelun yhteydessä.

Aloitteessa esitetään, että Salossa otettaisiin uudelleen käyttöön kotihoidontuen kuntalisä, koska se edistäisi lapsen etua sekä Salon

kaupungin houkuttelevuutta asuinpaikkana. Aloitteessa toivotaan luotavan kartoituksen kautta malli Salo-lisälle.

Aloitteen mukaisesti on päätöksenteon tueksi laadittu oheismateriaalina oleva selvitys sekä lapsivaikutusten arviointi kotihoidon tuen kuntalisään liittyen. Selvityksessä on asiaa avattu Kuntaliiton keväällä 2022 Manner-Suomen kunnista kokoaman tiedon pohjalta; kunnissa käytössä olevista toimintatavoista, kuntalisän summista sekä myöntämisedellytyksistä. Selvityksessä on avattu myös tutkimustietoon perustuvia näkökulmia kuntalisään liittyen.

On olemassa kaksi järjestelmää, varhaiskasvatuspalvelujärjestelmä ja kotihoidontuen järjestelmä, joka jakautuu kansalliseen ja paikalliseen järjestelmään. Järjestelmät kuuluvat eri ministeriöihin. Varhaiskasvatuksen järjestämistä säätelee varhaiskasvatusturvalaki (2018/540) ja lasten kotihoidon tukea säätelee laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1996/1128). Varhaiskasvatusta ohjaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinonala. Lastenhoidon tuet kuuluvat puolestaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön järjestelmän sosiaaliturvan perhe-etuuksiin.

Varhaiskasvatusturvalain mukaan lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen, jota toteutetaan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Huoltajan saadessa 1 - 2 vuotiaasta lapsestaan kotihoidontukea, lapsi ei voi osallistua varhaiskasvatukseen, vaan huoltajalle maksetaan tukea lapsen hoitamisesta kotona, jolloin hän jää pois työelämästä tai keskeyttää opiskelunsa.

Salossa kotihoidon tuen kuntalisän maksaminen on päättynyt 31.3.2013 kaupunginvaltuuston 2.11.2012 §132 tekemällä päätöksellä.

Kotihoidon tuki on kokonaisuudessaan kunnan kustantamaa tukea perheille, vaikka tuki maksetaankin Kelan toimesta. Hoitorahan ja -lisän lisäksi kunta voi maksaa kuntalisää. Kotihoidon tukea voi hakea perhe, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa. Kotihoidon tuki muodostuu lakisääteisestä hoitorahasta sekä tulojen mukaan määräytyvästä hoitolisästä. Hoitoraha on yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 350,27 euroa/kk, muista alle 3-vuotiaista 104,86 euroa/kk sekä yli 3-vuotiaista, alle kouluikäisistä lapsista 67,38 euroa/kk kustakin. Hoitolisä on enintään 187,45 euroa/kk, ja sitä maksetaan vain yhdestä lapsesta. Kotihoidontuki lakkaa, kun perheen nuorin lapsi täyttää kolme vuotta. Lisäksi lapsen on tosiasiallisesti asuttava Suomessa.

Kuntaliitto kartoitti keväällä 2022 Manner-Suomen kunnille suunnatulla kyselyllään mm. kotihoidon tuen kuntalisää ja perusteita niiden maksamiseen. Kyselyyn vastanneista kunnista on 21 prosenttia (52 kuntaa) maksanut kuntalisää vuonna 2022. Aivan viime vuosina kuntien kotihoidon tuen kuntalisän tarjoaminen on vähentynyt selvästi (Kuntaliitto 2022).

Keskimäärin kotihoidon tuen kuntalisää maksettiin Kuntaliiton kyselyn perusteella alle 3-vuotiaasta lapsesta 169 euroa. Lisän suuruuden vaihteluväli oli alle 3-vuotiaasta lapsesta 50–350 euron välillä kunnasta riippuen. Yli 3-vuotiaasta maksettiin kuntalisää keskimäärin 130 euroa ja lisän vaihteluväli oli 30–300 euroa kunnasta riippuen. Sisaruskorotus vaihteli 29–200 euron välillä ja oli keskimäärin 70 euroa. Kelan ehtojen mukaan sisaruskorotusta ei makseta, mikäli vanhempi sisarus osallistuu varhaiskasvatukseen.

Salon verrokkikuntia ovat Hämeenlinna, Kotka, Kouvola, Mikkeli, Rauma ja Seinäjoki. Näistä kotihoidon tuen kuntalisää maksaa ainoastaan Seinäjoki, jossa kuntalisäprosessin hoitaa kunta. Varsinais-Suomessa Salon

lähikunnista kuntalisää maksavat ainoastaan Naantali, Somero ja Koski TL. Näistä kunnista vain Naantalin kuntalisän maksun hoitaa Kela. Näiden kuntien kotihoidontuen tarkemmat maksamisen ehdot löytyvät oheismateriaalista.

Elokuussa 2022 Salossa sai kotihoidontukea 291 alle kolmevuotiaista lasta. Mikäli tälle määrälle lapsia maksettaisiin kotihoidon tuen kuntalisää esim. 100 euroa/lapsi/kk, olisi vuosikustannus 291 000 euroa. Mikäli lisän suuruus olisi 200 euroa/lapsi/kk, olisi vuosikustannus 582 000 euroa.

Kuntalisän käyttöönotto vaatisi ns. Salon- mallille laadittuja omia ehtoja, jotta kunta ei poissulkisi sisarusten mahdollisuutta osallistua laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, eikä kuntalisällä poissuljetaisi lasten sisarusten oikeutta varhaiskasvatukseen. On huomioitava, että Kela hoitaa kotihoidontuen asiakaspalvelun ja päätöksenteon, mikäli tuki on Kelan järjestelmän mukainen. Jos kunnilla on esim. kuntalisiin liittyviä omia ehtoja, on tukeen liittyvä asiakaspalvelu ja päätösprosessi maksatuksineen hoidettava kunnan toimesta. Salon varhaiskasvatuksen hallinnossa ei ole viranhaltijaa, jonka tehtävänkuvaaan prosessin hoitaminen olisi mahdollista liittää. Salossa kuntalisän käyttöönotto tarkoittaisi henkilöstöresurssin lisäämistä (+1htv) koko prosessin hoitamiseen. Euroissa henkilöstökulu olisi noin 40 000€/vuosi.

Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen on edelleen kansainvälisesti vertaillen alhaista. Suomi poikkeaa merkittävästi muista Pohjoismaista, joissa osallistumisaste on maasta riippuen 94-98 prosenttia. Suomi jää osallistumisessa myös alle OECD-keskiarvon, joka on 87 prosenttia. Kuntalisästä päätettäessä kunnissa tulisi huomioida myös tahtotila varhaiskasvatukseen osallistumisen lisäämisestä. Salossa varhaiskasvatukseen osallistuu yksivuotiaista lapsista 33% ja kaksivuotiaista lapsista 75%.

Lapsen ikä vuosina	Lasten lukumäärä 8/22	Varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset	Varhaiskasvatukseen osallistumisaste
0	225	0	0%
1	322	107	33%
2	335	250	75%
3	324	286	88%
4	357	330	92%
5	372	355	95%
6	394	389	99%

Salossa 0-6-vuotiaiden lasten varhaiskasvatukseen osallistumisaste 8/2022

Kuntaliiton selvityksessä tehdyn kyselyn perusteella todettiin, ettei useamman vuoden seurannan aikana kuntalisän myöntämisperusteilla ei ole ollut havaittavaa vaikutusta varhaiskasvatuksen kysyntään. Pelkän kotihoidon tuen ja sen kuntalisän vaikutusten arviointi on melko hankalaa. Huoltajien tilanteet muuttuvat ja kunnan työllisyystilanteella ja opintomahdollisuuksilla on suuri merkitys asiaan. Kyselyn perusteella voidaan edelleen todeta, että kotihoidon tuen kuntalisällä voidaan jossakin määrin ohjata perheitä valitsemaan erityisesti pienten lasten osalta lapsen hoitaminen kotona varhaiskasvatukseen osallistumisen sijaan.

Tutkimukset osoittavat, että lasten hoitomuodon valinnat eroavat eri sosiaaliryhmien välillä. Kotihoidon tukea käyttävät pisimpään pienituloiset, matalasti koulutetut ja heikossa tai epävakaa työmarkkina-asemassa olevat äidit. Myös äidin maahanmuuttajatausta ja yksinhuoltajuus ovat ennustaneet muihin äiteihin verrattuna pidempää kotihoidon tuen käyttöä.

Kantaväestöön kuuluvat korkeasti koulutetut, suurempituloiset ja vakituisessa työssä olevat äidit taas käyttävät todennäköisemmin lyhyitä kotihoidon tuen jaksoja. Tutkimustiedon mukaan äitien työssäkäynti vähenee, kun kotihoidon tuen määrä kuntalisän myötä kasvaa. Tämä tulos osoittaa, että kuntalisien muutoksella on selvää vaikutusta äitien päätöksiin osallistua työmarkkinoille.

Laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitys lasten ja perheiden hyvinvoinnille tunnustetaan aiempaa vahvemmin niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kuitenkin edelleen verraten alhainen. Varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen kehitykselle ja myöhemmälle oppimiselle korostetaan yhä enemmän kansainvälisessä keskustelussa ja tutkimuksessa

Kokonaisuutena tarkastellen kotihoidontukeen ja kuntalisään liittyvät seikat ovat hyvin monimuotoisia. Yhteiskunnallinen kehityssuunta suosii varhaiskasvatuspalvelujen käyttöä ja erilaisia lapsille ja perheille suunnattuja palveluja on tarjolla Salossa. Kotihoidontuen kuntalisään liittyviä käytännön kysymyksiä ovat lisän suuruus, mahdolliset sisäkorotukset, tukeen oikeuttava lapsen ikä sekä tuen myöntämistä koskevat aikarajoitukset sekä mahdolliset avoimen varhaiskasvatuksen palvelut. Esiopetusta suunnitellaan pidennettäväksi kaksivuotiseksi meneillään olevan kokeilun kautta, jossa Salo on mukana yhtenä kokeilukuntana. Salossa on myös kokeilun ajan tarjolla viisivuotiaiden maksutonta varhaiskasvatusta.

Yleisenä kehityssuuntana voidaan pitää työvoiman saatavuudesta ja huoltosuhteesta huolehtimista, mihin liittyy osaltaan varhaiskasvatuspalvelujen käyttöön kannustaminen. Tätä tukee myös vuosittainen varhaiskasvatusmaksujen alentaminen. Salon varhaiskasvatuksen maksutuotot ovat pienentyneet kahden viime vuoden aikana noin 30%.

Mikäli kuntalisä otetaan käyttöön kunnassa, on huomioitava siitä aiheutuvat lisäkustannukset. Mikäli nykyisille kotihoidon tukea saaville perheille maksettaisiin kotihoidon tuen kuntalisää esim. 100 euroa/lapsi/kk, olisi vuosikustannus 291 000 euroa. Mikäli lisän suuruus olisi 200 euroa/lapsi/kk, olisi vuosikustannus 582 000 euroa. Lisäksi prosessin hoitamiseen tarvittava henkilöstökulu olisi noin 40 000€/vuosi. Nykyistä varhaiskasvatushenkilöstöä tai olemassa olevia yksiköitä ei voida lakkauttaa, koska huoltajien valintoja lastensa hoidon järjestämiseen on vaikea ennustaa.

Esittelijä	Sivistyspalveluiden johtaja
Päätösehdotus	Opetuslautakunta päättää antaa edellä olevan vastauksen tehtyyn valtuustoaloitteeseen ja päättää, että Salossa ei oteta käyttöön kotihoidontuen kuntalisää. Lisäksi opetuslautakunta toimittaa valtuustoaloitteeseen annetun vastauksen kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle sekä ehdottaa, että aloite katsotaan loppuun käsitellyksi.
Päätös	Opetuslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.
Tiedoksianto	Kaupunginhallitus

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää merkitä valtuustoaloitteeseen annetun vastauksen tiedoksi ja esittää kaupunginvaltuustolle, että se päättää merkitä asian tiedoksi ja todeta asian loppuun käsitellyksi.
Päätös	Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.
Tiedoksianto	Toimistopalvelut